

38.96 БП/

А-65

Андрієнко В.М., Лиходід Р.В., Томенко В.І.

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА **ДОШКІЛЬНИХ** **ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ**

Черкаси-2011

38.96-671
А-65

**МІНІСТЕРСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ТА У СПРАВАХ ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ ВІД НАСЛІДКІВ
ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ**

**АКАДЕМІЯ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ**

В.М. Андрієнко, Р.В. Лиходід, В.І. Томенко

**ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА
ДОШКІЛЬНИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ**

льний посібник

Черкаси – 2011

БІБЛІОТЕКА
АПБ ім. Героїв
Чорнобиля
Інв № 153219

5
7
7
12
13
14
14
14
15
32
35
35
36
50
53
54
54
58
65
76
97
104
113

УДК 614.841
ББК 38.96-6П1
А 68

Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист № 1/11-3031 від 13.04.2010)

Рецензенти:

Жартовський В.М. – професор кафедри оперативно-тактичної діяльності Академії пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля МНС України, доктор технічних наук, професор;

Ващенко В.А. – завідувач кафедри фізики Черкаського державного технологічного університету, доктор технічних наук, професор;

Гвоздь В.М. – начальник ГУ МНС України в Черкаській області, кандидат технічних наук, доцент.

Андрієнко В.М. Пожежна безпека дитячих дошкільних та навчальних закладів : навч. посібник /В.М. Андрієнко, Р.В. Лиходід, В.І. Томенко. – Черкаси : АПБ ім. Героїв Чорнобиля МНС України, 2011. – 148 с.

Навчальний посібник містить узагальнений та систематизований матеріал, який висвітлює питання протипожежного захисту освітніх закладів на стадії проектування та в період експлуатації.

Навчальний посібник призначений для курсантів, студентів та слухачів вищих навчальних закладів МНС України зі спеціальності «Пожежна безпека». Також може бути корисним працівникам органів державного пожежного нагляду, які займаються профілактикою пожеж у освітніх закладах.

УДК 614.841
ББК 38.96-6П1

© В.М. Андрієнко, Р.В. Лиходід, В.І. Томенко, 2010
© АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2010

2
р.
у.
2.1
доп
2.2.
навч
2.2.1.
закла
2.2.2.
рішень
в них п
2.2.3. П
навчаль
Контрол

**РОЗДІЛ
ТА НАВЧ**

3.1. Загальн
3.2. Загальн
споруд
3.3. Загальні
3.4. Вимоги д
3.5. Вимоги п
3.6. Вимоги пс
заходів
3.7. Основні ре

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	5
РОЗДІЛ 1. ПОЖЕЖНА НЕБЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЇХ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ	7
1.1. Пожежна небезпека дошкільних та навчальних закладів	7
1.2. Загальні положення про пожежну безпеку дошкільних та навчальних закладів	12
Контрольні запитання	13
РОЗДІЛ 2. ПРОТИПОЖЕЖНИЙ ЗАХИСТ ДОШКІЛЬНИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ НА СТАДІЇ ЇХ ПРОЕКТУВАННЯ	14
2.1. Вимоги щодо забезпечення протипожежного захисту будинків дошкільних закладів на стадії їх проектування	14
2.1.1. Протипожежні вимоги до забудови земельних ділянок дошкільних закладів	14
2.1.2. Протипожежні вимоги до об'ємно-планувальних і конструктивних рішень будинків дошкільних закладів і функціональних груп розміщуваних у них приміщень	15
2.1.3. Протипожежні вимоги до інженерного обладнання будинків дошкільних закладів	32
2.2. Вимоги щодо забезпечення протипожежного захисту будинків навчальних закладів на стадії їх проектування	35
2.2.1. Протипожежні вимоги до забудови земельних ділянок навчальних закладів	35
2.2.2. Протипожежні вимоги до об'ємно-планувальних і конструктивних рішень будинків навчальних закладів і функціональних груп розміщуваних в них приміщень	36
2.2.3. Протипожежні вимоги до інженерного обладнання будинків навчальних закладів	50
Контрольні запитання	53
РОЗДІЛ 3. ПРОТИПОЖЕЖНИЙ ЗАХИСТ ДОШКІЛЬНИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У ПЕРІОД ЇХ ЕКСПЛУАТАЦІЇ	54
3.1. Загальні положення	54
3.2. Загальні вимоги пожежної безпеки до території, будинків, приміщень і споруд	58
3.3. Загальні вимоги пожежної безпеки до інженерного обладнання	65
3.4. Вимоги до утримання технічних засобів протипожежного захисту	76
3.5. Вимоги пожежної безпеки до приміщень різного призначення	97
3.6. Вимоги пожежної безпеки під час проведення культурно-масових заходів	104
3.7. Основні рекомендації щодо розробки планів евакуації	113

3.8. Порядок дій у разі виникнення пожежі	117
Контрольні запитання	121

ЛІТЕРАТУРА 122

ДОДАТКИ 123

Додаток 1. Методика розрахунку системи внутрішнього протипожежного водопроводу	123
Додаток 2. Знаки безпеки згідно з ДСТУ ISO 6309:2007 «Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір»	132
Додаток 3. Норми первинних засобів пожежогасіння для дошкільних та навчальних закладів	136
Додаток 4. Журнал перевірки знань оперативного (чергового) персоналу	138
Додаток 5. Журнал здавання-приймання чергувань оперативним (черговим) персоналом	138
Додаток 6. Акт технічного обстеження установки пожежної автоматики	139
Додаток 7. Журнал обліку вогнегасників	140
Додаток 8. Журнал реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки	141
Додаток 9. Приблизний текст пам'ятки щодо дотримання вимог правил пожежної безпеки для тих, хто проживає в гуртожитку	141
Додаток 10. Приблизний текст пам'ятки щодо дій на випадок виникнення пожежі для тих, хто проживає в гуртожитку	142
Додаток 11. Приблизний план евакуації дітей на випадок виникнення пожежі в спальному корпусі дошкільного закладу	143

ПЕРЕДМОВА

Право людини на отримання освіти в Україні реалізується розгалуженою системою освітніх закладів, до складу якої входять:

– у системі дошкільної освіти, як обов'язкової первинної складової частини системи освіти України, - 15,3 тис. дошкільних навчальних закладів, в яких здобувають дошкільну освіту 1137,5 тис. дітей, в тому числі 2,5 тис. закладів компенсуючого типу, де близько 110 тис. дітей разом із здобуттям дошкільної освіти отримують корекційно-відновлювальну та реабілітаційну допомогу;

– у системі загальної середньої освіти – 20 тис. денних загальноосвітніх навчальних закладів, де навчається близько 4,5 млн. учнів, 778 інтернатних закладів, в яких утримуються, навчаються та виховуються в комплексі з корекційно-реабілітаційною, лікувально-оздоровчою роботою 138,2 тис. дітей (діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування; хворі діти; діти, які потребують корекції фізичного та або розумового розвитку, в тому числі діти-інваліди; діти, які перебувають у конфлікті з законом);

– у системі вищої освіти – 1381 вищий навчальний заклад, в тому числі 1074 державної та 307 інших форм власності, у яких здобувають вищу освіту на денній та заочній формі навчання понад 2 млн. осіб.

Велика кількість освітніх закладів і, відповідно, учасників навчально-виховного процесу, зобов'язує найретельнішим чином займатися їх протипожежною профілактикою.

Виконують це завдання у відповідності із Законом України «Про пожежну безпеку» органи державного пожежного нагляду. Значною мірою попередження пожеж у освітніх закладах залежить також від організаторів навчально-виховного процесу, керівників закладів, викладачів, вихователів та всього персоналу.

Посібник містить інформацію про пожежну небезпеку дошкільних та навчальних закладів, основні вимоги будівельних норм та правил, а також ряду нормативних документів з питань пожежної безпеки, направлені на забезпечення протипожежного захисту освітніх закладів на стадії проектування та у період експлуатації, рекомендації щодо розрахунку систем внутрішнього протипожежного водопостачання, розробки планів евакуації та утримання наявних протипожежних систем.

Вивчення та використання матеріалу посібника майбутніми представниками органів державного пожежного нагляду, а також працівниками освітніх закладів дозволить забезпечити якісне та кваліфіковане виконання пожежно-профілактичної роботи в освітніх закладах, зменшити ймовірність виникнення пожеж та загибелі на них людей.

РОЗДІЛ 1.

ПОЖЕЖНА НЕБЕЗПЕКА ДОШКІЛЬНИХ ТА НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО ЇХ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ

1.1. Пожежна небезпека дошкільних та навчальних закладів

Пожежна небезпека будинків дошкільних та навчальних закладів зумовлюється наявністю трьох факторів: великої кількості горючих матеріалів, різноманітних джерел запалення та шляхів розповсюдження пожежі (рис. 1).

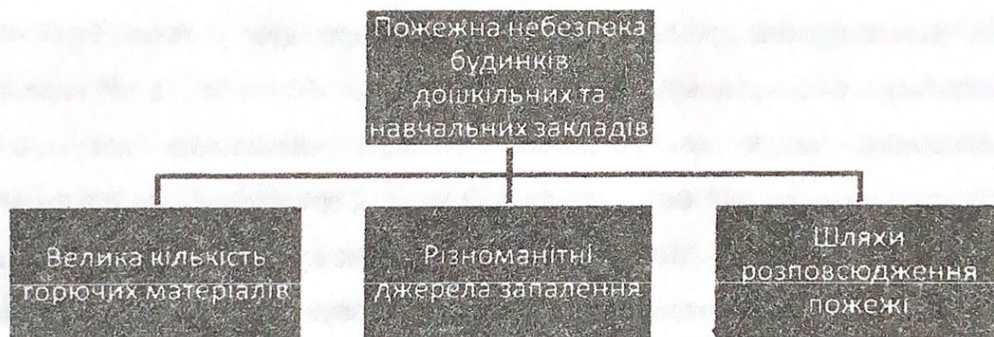

Рис. 1. Пожежна небезпека будинків дошкільних та навчальних закладів

Для того, щоб повноцінно охарактеризувати кожен із цих факторів, необхідно мати уявлення про можливі планувальні схеми будинків, призначення основних приміщень, що входять до їх складу, а також найбільш застосовувані в будинках види інженерного обладнання.

Внутрішнє планування основних будинків дошкільних закладів, як правило, секційне, будинки навчальних закладів здебільшого мають коридорну планувальну схему.

Основними приміщеннями дошкільних закладів є ігрові кімнати та спальні, музичні та фізкультурні зали, кабінети адміністрації, медперсоналу, кухні та ізолятори. У навчальних закладах такими приміщеннями є класи, кабінети, лабораторії, майстерні, бібліотеки, клубні, спортивні зали та їдальні.

Найбільш застосовуваним інженерним обладнанням у будинках дошкільних закладів виступають силова та освітлювальна електромережа, опалювальна та вентиляційні системи, засоби зв'язку і сигналізації, системи водопостачання і каналізації. У будинках навчальних закладів, крім цього, можуть використовуватись ліфти та системи газопостачання.

Під час пожежі в будинках дошкільних і навчальних закладів можуть горіти тверді горючі речовини і матеріали (меблі, тканини, папір), а в лабораторіях і навчально-виробничих приміщеннях – також рідини і гази. Рівень завантаження приміщень горючими матеріалами у таких будинках знаходиться, в основному, в межах від 30 до 50 кг/м², а в окремих приміщеннях, таких як бібліотеки, сховища навчальних документів, роздягальні, комори, він може сягати 300 кг/м². Серед речей, що є горючим матеріалом, в будинках дошкільних закладів, можуть бути м'які меблі і дитячі іграшки, для виготовлення яких використовують поролон, пластмаси, гуму та інші матеріали, що під час горіння виділяють сильнодіючі токсичні речовини. В лабораторіях, виробничих майстернях та приміщеннях для проведення лабораторних і дослідних робіт у будинках навчальних закладів можуть застосовуватись та зберігатися різні хімічні речовини і реактиви, легкозаймисті рідини та горючі гази у балонах, вартісне обладнання, установки під високим тиском та інші речовини, матеріали і пристрої, які значною мірою можуть ускладнити обстановку на пожежі.

Джерелами запалення на подібних об'єктах можуть бути відкритий вогонь, іскри, теплові прояви електроструму і атмосферної електрики, теплові прояви механічної енергії та хімічних реакцій.

Полум'я та продукти горіння всередині будинків можуть розповсюджуватися по горизонталі й вертикалі через дверні, віконні, технологічні прорізи, ліфтові шахти, сходові клітки, вентиляційні та інші інженерні комунікації. Інтенсивному розповсюдженню пожежі сприяє облицювання шляхів евакуації горючими матеріалами, наявність килимів у залах, ігрових кімнатах, коридорах і на сходах. В умовах пожежі відбувається швидке розповсюдження продуктів горіння сходовими клітками, вестибюлями і коридорами. Іноді можливе приховане розповсюдження вогню у просторі за підвісною стелею та під фальшпідлогами.

Під час пожежі можлива загибель людей, що пояснюється масовим перебуванням їх у таких будівлях, складністю і незнанням планування приміщень, недостатньою організованістю евакуації. Особливо складна ситуація на пожежах може створюватись тоді, коли вони виникають під час проведення масових заходів (урочистих зборів, концертів, дискотек, новорічних ранків, вечорів тощо) та під час занять. Ситуація на пожежах у будинках шкіл і дошкільних закладів ускладнюється тим, що вдала евакуація дітей може бути здійснена лише за допомогою дорослих.

Непоодинокими є факти пожеж на подібного типу об'єктах, які супроводжувались масовою загибеллю людей.

Так, 5 листопада 1961 року в селі Ельбарусово Марійсько-Посадського району Чебоксарської області (нині – Чувашія Російської Федерації) виникла трагедія, внаслідок якої загинули 110 осіб, серед яких 106 – діти. В той день учні молодших класів готувались до ранку з нагоди жовтневого свята, старшокласники – до вечора відпочинку. Розпочався святковий концерт, у сусідньому кабінеті вчитель фізики разом із двома старшокласниками готувалися до показу кінофільму. Внаслідок порушення правил пожежної безпеки та необережного поводження з бензином під час підготовки кінопроектора стався спалах та розлив бензину на підлогу. Вогняний струмок став розтікатись по всьому кабінету, вийшов до коридору. Концерт був у самому розпалі: на сцені хлопчики виконували «матроський танок». Раптом

за стіною пролунав вибух. Вогняний смерч, якому в коридорі було вже затісно, з гулом увірвався до зали. Горіли стіни, стеля, діти задихались. Вирватись назовні вдалося лише тим, хто був сильнішим і старшим.

5 червня 2001 року внаслідок пожежі у дитячому садку міста Наньчан, столиці східно-китайської провінції Цзянсі загинуло 13 дітей у віці від 3 до 4 років. Пожежа розпочалася вночі о 00:15 за Пекінським часом. 7 хлопчиків і 6 дівчаток задихнулись в диму, врятувати вдалося лише 4 дітей, одна дитина змогла залишити приміщення сама, решту винесли пожежники. Пізніше було встановлено, що пожежу спричинило займання електричного засобу для боротьби з комахами в одній зі спальних кімнат дитсадка.

10 квітня 2004 року в місті Махачкала (Республіка Дагестан Російської Федерації) на вулиці Хуршилова зайнялася школа-інтернат для глухих дітей. Пожежа школи-інтернату забрала життя 30 осіб, ще більше 100 осіб отримали опіки та отруєння чадним газом. Пожежа розпочалася о 2:19, в її гасінні взяли участь 17 пожежних розрахунків. Розповсюдженню вогню сприяли шквальний вітер і дерев'яні перекриття будинку, а також те, що впродовж перших п'яти хвилин із вогнем в інтернаті намагалися впоратися самостійно. Пожежі була надана найвища категорія складності.

Перші пожежні розрахунки прибули на об'єкт через дев'ять хвилин. Разом із тим, лише о 5:00 ранку вогонь було локалізовано, а повністю загасити пожежу вдалося о 6:40. Будинок школи майже повністю вигорів.

Будити глухонімих дітей вихователям доводилось індивідуально, розштовхуючи кожного, тому своєчасно розбудити всіх дітей їм не вдалося – звідси й численні жертви.

Вночі в школі-інтернаті, де знаходилось 166 осіб вимкнули світло. Біля 2:00 енергопостачання було відновлене. Не виключено, що саме в цей момент могло виникнути коротке замкнення електропроводки, яке й спричинило пожежу.

16 липня 2004 року більше 100 дітей живцем згоріли під час пожежі в середній школі Шри-Кришна (Індія). Трагедія сталася рано вранці в місті

Танджур, штату Тамил Наду, всі загиблі – дівчатка. Пожежа виникла внаслідок необережного поводження з вогнем при розпалюванні печі. Розпочавшись у кухні, вона поширилась на будівлю школи, спорудженої з легкозаймистих матеріалів, де на третьому поверсі були розташовані класні кімнати з учнями 1-5 класів віком від 6 до 13 років. Поширення вогню по дерев'яних конструкціях відбувалось так швидко, що школярі не встигли залишити приміщення і опинились у вогняній пастці. Як наслідок, п'ять класних кімнат, у яких навчалися наймолодші школярки, повністю були випалені вогнем.

Під час пожежі в будинку школи перебувало близько 900 школярів. Багато хто з них задихнувся ще до того, як до них дістався вогонь. Серед загиблих – кілька вчителів, які намагалися врятувати учнів. Евакуація дітей вузькими коридорами школи супроводжувалась панікою і сильною товкотнечею. Як наслідок, окрім загибелі 100 осіб, пожежа призвела до того, що більше 250 потерпілих, серед яких 32 школярі у критичному стані, з опіками та травмами різного ступеню тяжкості потрапили до лікарні.

Трагедія в школі Шри-Кришна нагадує іншу драму, що відбулася в індійському місті Дабвалі в грудні 1995 року. Під час святкування ювілею заснування англо-ведичної школи Дайананд у банкетному залі виникла пожежа. Люди в паніці спробували вибратися із зали. У тисняві загинули і були поранені сотні людей. Усього у вогні загинуло 400 осіб, більше половини з яких були діти віком до 10 років. Безпосередньо перед пожежею їх вивели на сцену, тому вони опинилися у найвіддаленішому місці від виходу.

1.2. Загальні положення про пожежну безпеку дошкільних та навчальних закладів

Пожежна безпека дошкільного або навчального закладу – це такий стан об'єкту, за якого можливість виникнення і розвитку пожежі, а також дії на людей та матеріальні цінності небезпечних факторів пожежі практично виключена.

Зазначений стан забезпечується дотриманням вимог нормативних документів, спрямованих на створення відповідних систем запобігання пожежі та протипожежного захисту. Основними серед цих документів є:

- ДБН В.2.2-3-97 «Будинки та споруди навчальних закладів».
- ДБН В.2.2-4-97 «Будинки та споруди дитячих дошкільних закладів».
- ДБН 360-92** «Планування та забудова міських та сільських поселень».
- ДБН В.1.1-7-2002 «Пожежна безпека об'єктів будівництва».
- ДБН В.2.2-9-99 «Громадські будинки та споруди. Основні положення».
- ДБН В.2.5-13-98 «Пожежна автоматика будинків та споруд».
- ДБН В.2.5-23-2003 «Проектування електрообладнання об'єктів цивільного призначення».
- СНиП 2.04.01-85* «Внутренний водопровод и канализация зданий».
- СНиП 2.04.05-91 «Отопление, вентиляция и кондиционирование».
- ДСТУ Б В.2.5-38:2008 «Инженерне обладнання будинків і споруд. Улаштування блискавокозахисту будівель і споруд (IEC 62305: 2006, NEQ)».
- ДНАОП 0.00-1.32-01 «Правила будови електроустановок. Електрообладнання спеціальних установок».
- НАПБ А.01.001-2004 «Правила пожежної безпеки в Україні».
- НАПБ В.01.050-98 «Правила пожежної безпеки для закладів,

установ і організацій системи освіти України».

Виконання ряду вимог зазначених документів має забезпечуватись на об'єкті лише під час його експлуатації. Але існують і такі, дотримання яких повинно здійснюватись на стадіях, які їй передують – проектування і будівництво. Саме ці вимоги закладають основу пожежної безпеки об'єкту. У разі їх недотримання забезпечити належний рівень пожежної безпеки об'єкта досить складно, а в окремих випадках – неможливо. Тому, в першу чергу, основна увага повинна приділятися виконанню саме цих вимог, хоча і про решту не слід забувати.

Контрольні запитання

1. Чим зумовлюється пожежна небезпека в дошкільних та навчальних закладах?
2. Яке горюче середовище є в дошкільних і навчальних закладах?
3. Які джерела запалення існують у дошкільних і навчальних закладах?
4. Яким чином у дошкільних і навчальних закладах може розповсюджуватися пожежа?
5. Що таке пожежна безпека дошкільних і навчальних закладів та виконанням яких нормативних документів вона забезпечується?

ДОДАТКИ

Додаток 1

Методика розрахунку системи протипожежного водопроводу

Гідравлічний розрахунок внутрішнього водопроводу виконується в наступній послідовності.

1. Визначається необхідність влаштування системи внутрішнього протипожежного водопроводу (ВПВ) в даному будинку.

В залежності від призначення будинку необхідність проектування ВПВ визначається за таблицями 1, 2.

2. Визначаються мінімальні витрати води і необхідна кількість струменів на внутрішнє пожежогасіння.

Якщо будинок житлового або громадського призначення, тоді, в залежності від висоти та об'єму будинку, за таблицею 1 визначаються кількість струменів для зрошення кожної точки приміщення (n) та витрата води на кожний струмінь (q).

Таблиця 1

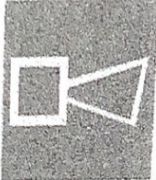

Норми витрати води на пожежогасіння та кількість струменів для житлових та громадських будинків

Житлові, громадські та допоміжні будинки та приміщення	Кількість струменів	Мінімальні витрати води на внутрішнє пожежогасіння, л/с на один струмінь
– при кількості поверхів до 10 та об'ємом від 5000 до 25000 м ³	1	2,5
– те ж об'ємом понад 25000 м ³	2	2,5
– при кількості поверхів понад 10 та об'ємом до 25000 м ³	2	2,5
– те ж об'ємом понад 25000 м ³	3	2,5

Якщо будинок виробничого призначення, тоді в залежності від категорії будинку за вибухопожежною небезпекою, ступеня вогнестійкості та об'єму будинку, за таблицею 2 визначаються кількість струменів для зрошення кожної точки приміщення (n) та витрата кожного струменя (q).

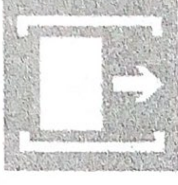

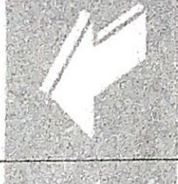

Знаки безпеки згідно з ДСТУ ISO 6309:2007
«Протипожежний захист. Знаки безпеки. Форма та колір»

Засоби оповіщення про пожежу і засоби ручного керування

№ з/п	Знак	Значення	Форма і кольори	Примітка
1		Пристрій ручного вмикання	Квадратний знак Фон: червоний Символ: білий	Призначається для позначення ручного пожежного сповіщувача або пристрою ручного керування системи протипожежного захисту (напр., стаціонарної системи пожежогасіння)
2		Звуковий сповіщувач	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	Треба використовувати окремо або разом із знаком № 1, якщо пожежний сповіщувач вмикає звуковий сигнал тривоги, який одразу сприймається людьми, що перебувають у приміщеннях
3		Телефон, що використовують у разі надзвичайної ситуації	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	Знак позначає або вказує місце розташування телефону, що використовується для оповіщення в разі пожежі

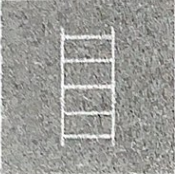
Шляхи евакуації

№ з/п	Знак	Значення	Форма і кольори	Примітка
4	 	Евакуаційний вихід	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Цей знак треба використовувати для позначення всіх виходів, якими можна користуватися в разі надзвичайної ситуації. Він має супроводжуватися стрілкою (знаком № 20) у разі, якщо двері не знаходяться поряд. Стрілка може вказувати направо або наліво

5		Не захищувати	Круглий знак Фон: білий Символ: чорний Круглий обід і перехресна лінія: червона	Знак треба застосовувати у випадках, коли захищення являє конкретну загрозу (шляхам евакуації, аварійним виходам, доступу до обладнання для пожежогасіння)
6		Зсунути, щоб відкрити	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Треба застосовувати разом із знаком № 4 на зсувних аварійних виходах, якщо їх використання дозволене. Треба використовувати відповідну орієнтацію, що відповідає напрямку відчинення дверей
7		Штовхнути, щоб відчинити	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Цей знак треба розташовувати на дверях для вказування напрямку відчинення
8		Потягнути, щоб відчинити	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Цей знак треба розташовувати на дверях для вказування напрямку відчинення
9		Розбити, щоб отримати доступ	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Цей знак можна використовувати: а) коли необхідно розбити скляну панель для отримання доступу до ключа кнопки або засобів відчинення; б) коли необхідно розбити, щоб утворити вихід

Обладнання для пожежогасіння

№ з/п	Знак	Значення	Форма і кольори	Примітка
10		Комплект обладнання для пожежогасіння	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	Цей знак треба використовувати для запобігання збільшенню кількості знаків

11		Вогнегасник	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	
12		Пожежний кран-комплект	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	
13		Пожежна драбина	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	

Зони або матеріали особливого пожежного ризику

№ з/п	Знак	Значення	Форма і кольори	Примітка
14		Пожежонебезпечно. Легкозаймісті матеріали	Трикутний знак Фон: жовтий Символ: чорний Трикутник: чорний	Зазначають наявність легкозаймістих матеріалів
15		Пожежонебезпечно. Окисники	Трикутний знак Фон: жовтий Символ: чорний Трикутник: чорний	
16		Вибухонебезпечно. Вибухові матеріали	Трикутний знак Фон: жовтий Символ: чорний Трикутник: чорний	Треба використовувати для вказування можливого існування вибухонебезпечного середовища, горючого газу або вибухових матеріалів
17		Заборонено гасити водою	Круглий знак Фон: білий Символ: чорний Круглий обід і перехресна лінія: червоні	Використовують у випадках, коли гасити водою заборонено

18		Заборонено курити	Круглий знак Фон: білий Символ: чорний Круглий обід і перехресна лінія: червоні	Треба використовувати у випадках, коли куріння може спричинити небезпеку пожежі
19		Заборонено відкрите полум'я. Заборонено курити	Круглий знак Фон: білий Символ: чорний Круглий обід і перехресна лінія: червоні	Треба використовувати у випадках, коли куріння або відкрите полум'я може спричинити небезпеку пожежі або вибуху

Додаткові знаки

№ з/п	Знак	Значення	Форма і кольори	Примітка
20	 	Стрілка напрямку на шляхах евакуації	Квадратний або прямокутний знак Фон: зелений Символ: білий	Треба використовувати лише разом із знаком № 4 для вказування напрямку до виходу, який можна використовувати в разі надзвичайної ситуації
21	 	Напрямок до місця розташування обладнання для пожежогасіння або пристрою оповіщення	Квадратний або прямокутний знак Фон: червоний Символ: білий	Треба використовувати лише разом із знаками № 1—3 і № 10—13 для вказування напрямку місця розташування обладнання для пожежогасіння або пристроїв оповіщення

**Норми первинних засобів пожежогасіння
для дошкільних та навчальних закладів**

№ з/п	Призначення приміщення	З розрахунку на що	Вогнегасники			Примітка
			водяні, водопінні ємк. 10 л або порошкові 5 кг	вуглекис лотні ємк. 2 л	брезенто ве або азбестове полотно розміром 2 x 2 м	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Класи, кабінети, аудиторії, лекційні та адміністративні приміщення, спальні приміщення, групові дошкільних закладів, гуртожитки	30 погонних метрів довжини коридору, фойе, холу, рекреації	1			Не менше двох на поверх або його частину, виділену глухими стінами і перегородками
2.	Лабораторії хімії, фізики, біології, лаборантські при них, приміщення для трудового навчання (крім майстерень з обробки металів), гурткові технічного моделювання, живопису, юних натуралістів, кінофотолабораторії, бібліотеки, архіви, кімнати для зберігання і чищення зброї, студії	100 м ²	1	1		Не менше одного на приміщення
3.	Кабінети інформатики та обчислювальної техніки, радіотехнічні центри, електромонтажні приміщення і приміщення вентиляційних систем, матеріальні склади	100 м ²	1	1		Не менше одного водяного, водопінного або порошкового і одного вуглекислотного на приміщення
4.	Закриті навчально-спортивні зали, обідні, актові, лекційні та читальні зали, майстерні з обробки металу, дерева, дільниці миття і знежирення	100 м ²	1			Не менше двох на приміщення

Додаток 4

Журнал
перевірки знань оперативного (чергового) персоналу

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові, посада, стаж роботи	Дата перевірки	Причина перевірки	Оцінка знань	Підпис особи	
					яка перевіряє	яку перевіряють
1		3	4	5	6	7

Додаток 5

Журнал
здавання-приймання чергувань оперативним
(черговим) персоналом

Тип установки _____
Дата монтажу установки _____
Захищений об'єкт _____

№ з/п	Дата здавання, приймання	Стан установок пожежної автоматики за період чергування	Найменування установок і захищуваних об'єктів (приміщення), з яких надійшли сигнали "Тривога"	Прізвище та підпис особи, яка здала чергування	Прізвище та підпис особи, яка прийняла чергування
1	2	3			

**Акт
технічного обстеження установки пожежної автоматики**

м. _____ «__» _____ 20__ р.

Ми, які нижче підписалися, члени комісії: _____

_____ (посада, підприємство, прізвище, ім'я, по батькові)

склали цей акт про те, що під час технічного огляду установки _____

_____ (тип установки)

що змонтована _____

_____ (найменування монтажної організації)

_____ (дата здавання до експлуатації)

за проектом, виконаним _____

_____ (найменування проектної організації)

_____ (номер і дата випуску проекту)

установлено _____

_____ (характеристика технічного стану установки, окремих технічних засобів)

Комісія рекомендує: _____

(наводиться один з таких висновків:

- списати установку;
- провести ремонт установки;
- продовжити експлуатацію установки з встановленням терміну її наступного огляду).

Члени комісії: _____

_____ (підпис, ініціали, прізвище)

Журнал обліку вогнетгасників

Обліковий номер та тип вогнетгасника	Місце розташування вогнетгасника	Дата проведення огляду	Висновки за результатами огляду	Перелік вжитих заходів, щодо усунення виявлених недоліків	Дата проведення технічного обслуговування, назва організації, прізвище (або номер посвідчення) особи, яка його проводила	Дата проведення наступного планового технічного обслуговування	Дата направлення вогнетгасника на технічне обслуговування	Дата повернення вогнетгасника з технічного обслуговування	Посада, прізвище та підпис особи, яка провела огляд та (або) направляла вогнетгасник на технічне обслуговування чи приймала вогнетгасник після проходження технічного обслуговування
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
000021 ВП-5(з)	спальний коридор – 2 поверх – коридор	20.10.08	невідповідностей не виявлено		01.08.08 Черкаське облспец РБУПР ДПІТ України Петров	01.08.09			Начальник ДПІТ Доронін
		20.11.08	відсутня щломба	направлено на технічне обслуговування	23.11.08 Черкаське облспец РБУПР ДПІТ України Петров	23.11.09	21.11.08	24.11.08	Начальник ДПІТ Доронін
		20.12.08	невідповідностей не виявлено						Начальник ДПІТ Доронін
		20.01.09	невідповідностей не виявлено						Начальник ДПІТ Доронін

Додаток 8

Журнал реєстрації інструктажів з питань пожежної безпеки

№ з/п	Дата	Вид інструктажу (вступний, первинний, повторний, позаплановий), назва та номер інструкції, з якої отримано інструктаж	Прізвище, ім'я та по батькові особи, яку інструктують	Професія (посада) особи, яку інструктують (для вступного інструктажу - найменування підрозділу, куди направляється особа)	Прізвище, ініціали, посада особи, яка інструктує	Підписи		Примітки
						особи, яку інструктують	особи, яка інструктує	
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Додаток 9

Приклад тексту пам'ятки щодо дотримання вимог правил пожежної безпеки для тих, хто проживає в гуртожитку

Мешканці гуртожитку!

Просимо Вас виконувати правила пожежної безпеки:

- не користуйтеся у кімнаті електронагрівачами (кавоварками, прасками, кип'ятильниками);
- виходячи з приміщення, не забувайте вимкнути телевізор, радіоприймач, кондиціонер, лампи освітлення;
- не накривайте ввімкнені торшери і настільні лампи предметами з горючих матеріалів;
- не паліть у ліжку;
- не дозволяється перебувати в кабіні ліфта з запаленою сигаретою;
- не кидайте недопалки в корзини для паперів, користуйтеся для цього попільницями;
- не зберігайте у кімнаті пожежонебезпечні речовини і матеріали.